

Tillämpningsanvisningar för beräkning av avgifter inom socialtjänsten i Täby kommun

Inledning

Kommunen får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som den tillhandahåller (8 kap. 3 b § kommunallagen (1991:900) KL). Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnad (8 kap. 3 c KL). För tjänster som kommunen är skyldig att tillhandahålla, såsom socialtjänst, får kommunen endast ta ut avgifter om det finns särskilt föreskrivet.

Regelverk för beräkning av avgifter inom äldre- och handikappomsorgen återfinns i

- Socialtjänstlagen (2001:453), SoL
- Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1982:736), HSL
- Socialtjänstförordningen (SFS 2001:937)
- Lag om bostadstillägg för pensionärer ("001:761), BTPL
- Inkomstskattelagen (191:1229), IL
- Socialförsäkringsbalken (2010:110)
- Kommunallagen (1991:900), KL
- Hyreslagen (ingår i Jordabalken; 1970:994)

För omsorg och service samt boende som inte omfattas av 12 kap. jordabalken (hyreslagen) finns bestämmelser om högkostnadsskydd (8 kap. 5 § SoL). Den högsta avgift som en kommun kan ta ut för dessa tjänster anges som en andel av prisbasbeloppet (maxtaxa).

Särskilda rutiner för handläggning av aktuella avgifter finns i rutinhandbok för respektive område (äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning samt individ- och familjeomsorg).

Information om regelverk mm för avgifter inom socialtjänsten finns på www.socialstyrlesen.se.

Avgifter inom ramen för högkostnadsskyddet (maxtaxa)

Avgift för trygghetslarm

Avgift för trygghetslarm debiteras i ordinärt och särskilt boende. Avgiften är en abonnemangsavgift. Någon reducering vid tillfällig frånvaro görs inte.

Om den enskilde har andra insatser inom ramen för högkostnadsskyddet, debiteras avgiften för trygghetslarm först, därefter omsorgsavgift upp till högkostnadsskyddet (maxtaxan).

Avgift för omsorg, service, omsorgsavgift

Omsorgsavgift debiteras för insatser som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) SoL i

- ordinärt boende (omsorg, service, avlösning i hemmet, ledsagning)
- dagverksamhet (omsorg)
- särskilt boende (omsorg och service samtliga insatser)
- korttidsboende (omsorg och service samtliga insatser)
- avlösning i hemmet 11 timmar w- (omsorg)

I särskilt boende, korttidsboende och dagverksamhet ingår kommunal hälso-och sjukvård i avgiften.

Undantag från avgift

Följande insatser är undantagna från avgift

- Avlösning i hemmet -10 timmar
- Boendestöd (socialpsykiatri och LSS)
- Sysselsättning (socialpsykiatri)
- Särskilt boende (socialpsykiatri)
- HVB-hem (socialpsykiatri)
- Omsorgs-och serviceinsatser som ges med stöd av LSS
- Ledsagning för gravt synskadade och blinda

Debitering

Omsorgsavgift debiteras från och med den dag insatsen påbörjas/inflyttningsdag till och med dag före insatsen avslutas/utflyttningsdag. Om insats påbörjas efter den 15 i månaden eller avslutas före den 15 i månaden debiteras halv avgift.

Avgiften debiteras i nivåer enligt taxa. Den sammanlagda avgiften kan aldrig överstiga den så kallade maxtaxan.

Reducering av avgift

Vid frånvaro, till exempel vid sjukhusvistelse, reduceras omsoravgiften med 1/30,4 per hel frånvarodag.

Avgiften för trygghetslarm reduceras inte vid tillfällig frånvaro.

Den enskilde har rätt att begära en individuell prövning av reduktion av omsorgsavgiften alternativt avgiftsbefrielse då speciella skäl åberopas. Reduktion av omsorgsavgiften ska göras om den enskildes kvarvarande medel efter avdrag för skatt, nettohyra och omsorgsavgift understiger det aktuella förbehållsbeloppet.

Avgift för boende som inte omfattas av hyreslagen, boendeavgift

Boendeavgift debiteras med stöd av 8 kap. 5 § SoL

- när vuxen person 18 år w- bor kvar i barnboende enligt 9 § p 8 LSS och uppbär aktivitetsersättning
- när vuxen 18 år w- har en placering i HVB-hem (ej behandling för missbruk) eller viss annan heldygnsvård – korttidsboende (socialpsykiatri)
- i annat boende som inte omfattas av 12 kap. jordabalken (hyreslagen)

Debitering

Boendeavgift debiteras från och med inflyttningsdag till och med dag då insatsen upphör.

I barnboende enligt LSS debiteras boendeavgift från och med den 1 juli det år ungdomen fyller 19 år eller så snart aktivitetsersättning betalas ut från Försäkringskassan. En förutsättning för att debitera avgift är att den enskilde uppbär hel ersättning.

Avgifter utom ramen för högkostnadsskyddet

Måltidsavgift

Måltidsavgift debiteras i

- Korttidsvistelse enligt 9 § 6 § LSS
- Korttidstillsyn enligt 9 § p 7 LSS
- Boende enligt 9 § p 8 LSS när ungdom 18 år w- som uppbär aktivitetsersättning bor kvar i avvaktan på annat boende
- Särskilt boende enligt 5 kap. 5 § SoL
- Korttidsboende enligt 5 kap. 5 § SoL
- HVB-hem som inte avser behandling samt viss annan heldygnsvård - korttidsboende

Undantag från måltidsavgift

I övriga insatser där måltider tillhandahålls tillämpas antingen självhushåll eller direkt betalning till leverantören utifrån lokal prislista. Undantag gäller även i de fall den enskilde vid mer tillfälliga insatser, t.ex. korttidsboende, exempelvis tar med egen näringslösning för mat via sond.

Debitering

I måltidsavgiften ingår specialkost och så kallade näringstillskott. Boende som behöver näringslösning via sond debiteras måltidsavgift.

Debitering per måltid

I de fall avgift debiteras per måltid, tillämpas en procentuell fördelning av måltidsavgiften enligt följande

- Frukost 20 %
- Lunch 40 %
- Mellanmål 10 %
- Middag 30 %

Vid beräkning av avgift per måltid justeras beloppen så att den sammanlagda summan per dygn motsvarar dygnsavgiften.

Särskilt boende enligt SoL

Måltidsavgift debiteras per dygn och kan inte delas upp per måltid. Måltidsavgift debiteras för samtliga närvarodagar. Måltidsavgift debiteras från och med inflyttningsdag till och med dag före utflytt. Om inflyttning sker efter den 15 eller avslutas före den 15 i månaden debiteras halv avgift.

Korttidsboende enligt SoL

Måltidsavgift debiteras per dygn med 1/30,4 av månadsavgiften, dock inte utflyttningsdag.

Korttidsboende och korttidstillsyn enligt LSS

Måltidsavgift debiteras utifrån den enskildes ålder per måltid och faktisk närvarotid. Se vidare under "Debitering per måltid".

Ungdom som fyllt 18 år och bor kvar i barnboende

Måltidsavgift debiteras per månad från och med den 1 juli det år ungdomen fyller 19 år eller så snart aktivitetsersättning betalas ut från Försäkringskassan. En förutsättning är att den enskilde uppbär hel ersättning. Reducering för frånvaro görs per frånvarodag.

Boende i HVB-hem (som inte avser behandling) och viss annan heldygnsvård

Måltidsavgift debiteras per dygn och kan inte delas upp per måltid. I måltidsavgiften ingår specialkost och så kallade näringstillskott.

Reducering av måltidsavgift

Måltidsavgiften i särskilt boende och HVB-hem reduceras endast vid frånvaro helt dygn med belopp motsvarande måltidsavgiften dividerat med 30,4. En förutsättning att den enskilde är borta hela dygnet.

När ungdom 18 år w-bor kvar i barnboende och går i skola eller har någon form av aktivitet, reduceras måltidsavgiften utifrån hur många dagar och vilka måltider den enskilde faktiskt äter på annan plats än i bostaden.

Avgifter vid placering i HVB-hem

Med hem för vård eller boende (HVB-hem) avses ett hem inom socialtjänsten som tar emot enskilda för vård eller behandling förenat med ett boende.

Huvudregeln i SoL är att *stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär* (t.ex. vid missbruk) är avgiftsfria för den enskilde. Kommunen får dock ta ut en avgift för uppehälle. Denna avgift debiteras per dygn och fastställs årligen av regeringen.

Om placeringen avser *andra stöd -och hjälpinsatser* än vård och behandling (t.ex. placering i stöd- och omvårdnadsboende) får kommunen ta ut skälig ersättning. Den avgift kommunen tar ut får inte överstiga kommunens självkostnad. Vid en sådan placering debiteras den enskilde boendeavgift och måltidsavgift enligt kommunens regler.

Föräldrars ersättning till kommunen när barnet är placerat i annat boende än det egna hemmet

Föräldrar är skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader när ett barn under 18 år får vård utanför det egna hemmet. Detta regleras i 8 kap. 1 § SoL, där det föreskrivs att *"Om ett barn genom socialnämndens försorg får vård i ett annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader enligt de grunder som regeringen föreskriver. Socialnämnden får i sådana fall uppbära underhållsbidrag som avser barnet"*.

Ersättningen bestäms enligt samma grunder som vid bestämmande av underhållsskyldighet. Det belopp som var och en av föräldrarna ska bidra med får enligt 6 kap. 2-4 §§ socialtjänstförordningen (2001:937), SoF, inte överstiga högsta belopp för underhållstöd, f n 1 273 kronor per månad.

När det placerade barnet fyller 18 år upphör kommunens möjlighet att ta ut ersättning från föräldrarna även om den unge fortfarande omfattas av föräldrarnas försörjningsskyldighet, d.v.s. fortfarande går i skolan.

Avgift vid köp av avgiftsbelagd tjänst hos annan kommun eller i verksamhet som drivs i enskild regi

Vid köp av avgiftsbelagd tjänst i annan kommun eller i verksamhet som drivs i enskild regi debiteras avgifter enligt de bestämmelser som fastsällts i taxa för Täby kommun.

Hyran betalas normalt till hyresvärden om inte annat överenskommes

Beräkning av avgift för omsorg, service och boende enligt SoL

Avgiftsutrymme

Avgiftsutrymmet, maxtaxan och kommunens avgiftssystem bestämmer den enskildes avgifter för omsorg, service och boende. Avgiftsutrymmet beräknas utifrån den månadsinkomst den enskilde kan antas få under det närmaste året. Avgiften bestäms sedan utifrån den enskildes avgiftsutrymme och förbehållsbelopp. Kommunens beslut om avgift kan överklagas till förvaltningsdomstol (16. Kap. 3 § SoL).

Avgiftsutrymmet beräknas genom att från nettoinkomsten räkna av faktisk bostadskostnad och ett minimibelopp på följande sätt:

Nettoinkomst (bruttoinkomst minus skatter
 -faktiskt bostadskostnad (bostadskostnad minus bostadstillägg)
 -generellt minimibelopp
 -eventuellt individuellt minimibelopp
 = avgiftsutrymme

Avgiftsunderlag

För att kunna beräkna avgiftsutrymmet måste det finnas ett avgiftsunderlag. Detta definieras i 8 kap. 4 § SoL som "den inkomst efter skatt som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelat med lika belopp per månad".

Den enskildes inkomster beräknas på samma grunder som Pensionsmyndigheten tillämpar vid beräkning av bostadstillägg för pensionärer, med undantag av förmögenhetstillägg (21 § första stycket 1-3 och 5 BTPL).

Vissa inkomster är undantagna från inkomstberäkningen. Det gäller till exempel barnbidrag, ekonomiskt bistånd (försörjningsstöd) enligt SoL och assistansersättning.

Information om hur inkomstberäkning görs vid ansökan om bostadstillägg finns på www.pensionsmyndigheten.se.

Underlag för avgiftsberäkning måste lämnas in till kommunen den månad avgiften avser. Retroaktiva beräkningar av avgiftsutrymmet görs inte. Se även "Möjlighet att avstå från att lämna inkomstuppgifter".

Kommunens handläggare kan vid behov kontrollera inlämnade uppgifter.

Beräkning av inkomster för makar, registrerade partners och sammanboende

Inkomster hos makar och registrerade partners läggs samman och fördelas med hälften på vardera personen (8 kap. 4 § SoL). När makar/registrerade partners bor på skilda håll kan regler som så kallat skydd för kvarboende bli aktuella, se under särskild rubrik.

Sammanboende som inte är gifta räknas som ensamstående ur avgiftgssynpunkt. Anledningen är att sammanboende inte har någon lagstadgad underhållsskyldighet gentemot varandra.

Möjlighet att avstå från att lämna inkomstuppgifter

Den enskilde kan genom att kryssa i en ruta på inkomstblanketten avstå ifrån att lämna inkomstuppgifter. Någon beräkning av avgiftsutrymme görs då inte, och den enskilde betalar utifrån sitt biståndsbeslut högsta avgift enligt gällande taxa. Detta gäller även då den enskilde utan särskild begäran om att avstå låter bli att lämna in inkomstuppgifter.

Förbehållsbelopp

Minimibeloppet och den faktiska boendekostnaden utgör tillsammans den enskildes förbehållsbelopp (8 kap. 6-8 §§ SoL).

Om den enskilde har förhöjda levnadskostnader, t.ex. för god man eller specialkost, kan kommunen göra ett individuellt tillägg på förbehållsbeloppet.

Förbehållsbeloppet används endast vid beräkning av avgift. Kommunen har inte några skyldigheter att betala ut medel (försörjningsstöd) till en enskild för att han eller hon ska kunna uppnå nivån för förbehållsbeloppet.

Minimibelopp

Innan en kommun kan ta ut avgifter för omsorg, service och boende ska den enskilde garanteras att få behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Detta regleras i ett så kallat minimibelopp som ska täcka den enskildes normala levnadskostnader (exklusive boendekostnad). Beloppet anges som en andel av prisbasbeloppet.

Det generella minimibeloppet beräknas med hjälp av Konsumentverkets hushållsbudget för personer 61 år och äldre. I minimibeloppet ingår vissa kostnadsposter såsom livsmedel, kläder, skor, hygienartiklar, hushållsel.

Minimibeloppets storlek varierar beroende på om den enskilde är över eller under 65 år samt sammanboende eller ensamstående. För unga under 19 år i eget boende med egen inkomst av pension eller förvärvsarbete gäller samma minimibelopp som för vuxna i åldern 19-64 år.

Mer information om minimibeloppet finns på

www.socialstyrelsen.se/aldre/boendeochstod/avgifter

Minimibelopp i särskilt boende

Enligt 8 kap. 8 § SoL får minimibeloppet såväl höjas som sänkas under vissa omständigheter. I särskilt boende tillämpas ett lägre minimibelopp eftersom vissa kostnadsposter tillhandahålls kostnadsfritt eller ingår i hyran. Sänkningen motsvarar 12 procent enligt följande:

Kostnadspost	Reducering
Hemutrusning (möbler, husgeråd)	4,4 %
TV-avgift, övrig media	4,5 %
Hushållsel. Beräkant på Pensionsmyndighetens schalbon för elkostnad per kvm och månad, lägenhetsyta 30 kvm	3,1 %
<i>Summa reducering:</i>	12,0 %

Minimibeloppen justeras varje år i samband med justering av prisbasbeloppet.

Beräkning av boendekostnader

Vid beräkning av boendekostnad används de schablonregler som tillämpas av Pensionsmyndigheten vid beräkning av bostadstillägg till pensionärer m.fl., BTP. Vid beräkning av kostnader för uppvärmning av bostad och vatten samt övrig drift tillämpas i första hand Pensionsmyndighetens schablonbelopp för aktuellt år.

Information om hur boendekostnaden beräknas finns på

www.pensionsmyndigheten.se.

Om det kan verifieras att den enskildes faktiska boendekostnad inte överensstämmer med den uträkning som görs med tillämpning av Pensionsmyndighetens schabloner, ska den enskildes faktiska boendekostnad ligga till grund för beräkningen av dennes förbehållsbelopp.

För den som bor i hyrd bostad är boendekostnaden lika med hyran inklusive kostnaden för värme. Ingår hushållsel i hyran dras denna kostnad av enligt Pensionsmyndighetens schablon. Hyra för garage, centralantenn, bredband och annat som inte är bostad räknas inte med i hyran.

Individuella tillägg

Om den enskilde på grund av särskilda omständigheter har fördyrande omkostnader av varaktig karaktär (minst sex månader sammanhängande) som avser ett inte oväsentligt högre belopp (minst två hundra kronor), kan han/hon begära att få ett individuellt tillägg på sitt förbehållsbelopp. Det kan t.ex. handla om kostnader för god man eller fördyrad kost.

Den enskilde måste själv eller genom legalt ombud ansöka om att få ett individuellt tillägg och också för att lämna in nödvändigt underlag.

Individuellt tillägg för fördyrade matkostnader

I de fall leverantören verkställer beslut om måltidshjälp genom distribution av matlåda eller färdiglagad portionsförpackad mat som säljs i dagligvaruhandeln, kan den enskilde ges ett individuellt tillägg per matlåda.

Det individuella tillägget utgörs av en schablon som beräknats utifrån lokal prisnivå samt Konsumentverkets beräkningar av kostnader för livsmedel för kvinnor 75 år och äldre.

Schablon kostnad per matlåda/motsv.	$1/12$ av $0,878$ x prisbasbeloppet x $0,50/30,4$	53 kr
Avdrag livsmedelskostnad för lunch kvinnor 75 år och äldre enligt Konsumentverket	Livsmedelskostnad 1 570 kr Kostnad per dygn $1570/30,4$ Lunch 40 % av dygnskostnaden	-21 kr
Individuellt tillägg per matlåda/motsv.		32 kr

Vid beräkning av individuellt tillägg för måltidskostnader höjs minimibeloppet med mellanskillnaden mellan måltidsavgiften och den genomsnittliga

livsmedelskostnaden enligt Konsumentverkets beräkningar för respektive målgrupp. Tillägget görs automatiskt utan någon ansökan från den enskilde.

Individuella tillägg för personer yngre än 65 år

Exempel på särskilda omständigheter som bör berättiga till ett högre minimibelopp är om den enskilde har underhållskostnad för barn, fördyrade kostnader för resor, t.ex. arbets- och sjukresor, eller kostnader för god man. Ytterligare exempel är om den enskilde har merkostnader till följd av funktionsnedsättning, t.ex. för rehabilitering, habilitering, och resor.

När det gäller yngre personer med funktionsnedsättning bör de vidare förbehållas extra medel för att de skall ges möjlighet att sätta bo, bilda familj och liknande. Behovet av detta medeltillägg varierar utifrån ålder och nivån måste därför avgöras efter en individuell prövning.

Om den enskilde genom bidrag eller annan förmån redan har kompenserats för en viss merkostnad, exempelvis genom handikappersättning eller kommunlat bostadstillägg (KBH), har den enskilde inte behov av en höjning av miniminivån. Kommunen är då inte skyldig att höja den i 8 kap. 7 § andra stycket angivna nivån på minimibeloppet.

Individuellt tillägg för god man eller förvaltare

I de fall den enskilde betalar arvode för god man eller förvaltare ges ett individuellt tillägg för den enskildes faktiska kostnad.

Individuellt tillägg för dubbla bostadskostnader när ensamstående flyttar till särskilt boende

För att den som flyttar till ett särskilt boende ska ha ekonomiska förutsättningar att avveckla sin tidigare bostad, finns möjlighet att ansöka om en individuell, tillfällig höjning av förbehållsbeloppet. Ett tillfälligt förhöjt förbehållsbelopp kan medges i högst tre månader utöver inflyttningsmånaden. Förbehållsbeloppet höjs med den del som motsvarar kostanden för den gamla bostaden (i ordinarie boende).

Möjlighet till utökad förbehållsbelopp gäller under förutsättning att den ordinarie bostaden ska avvecklas och att detta kan styrkas. Till ansökan om reducering ska även bifogas underlag som styrker kostnaden för tidigare bostad.

Omsorgsavgiften kan därmed komma att reduceras under avvecklingsmånaderna. För att en reducering ska bli aktuell ska den enskilde ha ansökt om bostadstillägg hos Pensionsmyndigheten.

Beräkning av förbehåll när ena maken flyttar till särskilt boende

När båda makarna betalar avgift för omsorg och service och den ena flyttar till särskilt boende, ska kommunen enligt 8 kap. 6 § SoL försäkra sig om att den kvarboende maken/makan inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Beslut och överklagande***Beslut***

Beslut om förbehållsbelopp, avgifter, reducering av avgifter eller avskrivning av avgifter är myndighetsutövning och ska ske enligt socialnämndens delegationsordning.

Den enskilde ska få ett skriftligt avgiftsbeslut där det framgår

- storleken på avgiften
- vilket avgiftsunderlag som har använts
- hur avgiften har beräknats

Samtidigt som beslut om avgift delges, ska den enskilde få en information om hur man överklagar beslutet.

Överklagande

Beslut om avgiftsunderlag, förbehållsbelopp, omsorgsavgift och boendeavgift kan enligt 16 kap. 3 § SoL överklagas med förvaltningsbesvär.

Den enskilde ska inom tre veckor från det att han/hon tog del av beslutet lämna in sin begäran om omprövning. Begäran ska lämnas in till socialnämnden i Täby kommun.

Om socialnämnden inte ser något skäl till att ändra beslutet utifrån de inkomna uppgifterna, skickas ärendet vidare till allmän förvaltningsdomstol (förvaltningsrätten) för vidare prövning.

Avgift för övriga insatser som ges med stöd av SoL kan endast laglighetsprövas med stöd av 10 kap. KL, med så kallat kommunalbesvär. Det innebär att förvaltningsrätten granskar att beslutet är fattat i enlighet med gällande lagrum och riktlinjer. Någon individuell prövning av beslutet görs däremot inte.

Debiteringsrutiner

Avgift debiteras per kalendermånad i efterskott.

Räkning sänds ut omkring den 20:e varje månad med förfallodag den sista i nästkommande månad.

Förändrade inkomster och/eller avgifter

En avgift ska förändras om något förhållande som påverkar avgiftens storlek förändras. Den enskilde är skyldig att anmäla förändrade inkomst- och bostadsförhållanden till kommunen. Kommunen kan kontrollera de uppgifter som är offentliga hos andra myndigheter. Efter en sådan kontroll kan avgiften komma att ändras.

Retroaktiv debitering och återbetalning

Om den enskilde betalat för hög avgift på grund av felaktig handläggning i kommunen, ska kommunen återbetala mellanskillnaden mellan den för höga avgiften och den korrekta avgiften. Ränta på återbetalad belopp utgår enligt gällande referensränta. Återbetalning medges så långt bakåt i tiden som felaktig debitering skett enligt gällande beslut, dock längst i tio år.

Om den enskilde betalat för låg avgift för att han/hon lämnat oriktiga inkomstuppgifter kan mellanskillnaden mellan den riktiga avgiften och den för låga avgiften återkrävas så långt bakåt i tiden som felaktig avgift betalats enligt gällande beslut.

Omprövning av inkomster och avgifter

Vid förändring i avgiftsunderlaget görs en omprövning av inkomster och avgifter. I händelse av att avgiften därigenom förändras, skickas ett nytt avgiftsbeslut till den enskilde.

Övrigt

Personer med funktionsnedsättning som är under 65 år ska alltid informeras om att avgift för stöd och service kan innebära en rätt till handikappersättning för merkostnader från Försäkringskassan. För ytterligare information se www.forsakringskassan.se